

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyi Azərbaycanın dövlətçilik tarixinin, milli adət-ənənələrinin, elm və mədəniyyətinin təbliği

Aynur Turan

Bizim nəsil Söhrab Tahirini həmişə xeyirxah, nəcib, sözübütöv cəfakəş mərd və mübariz, xırda hislərdən uzaq görmüşdür. Bizim gözümüzə S.Tahir inqilabçı, döyüşkən Cənubi Azərbaycan xalqının təmsalidir. Uca boyu, iti baxışları, şimşək gülüşləri ilə Söhrab Tahir Cənubi Azərbaycan torpağının bir parçasıdır. Güney Azərbaycanda sərhədsiz, maneəsiz addımlayan, Savalandan qoparılan qaya kimi gəzən, bütün qapıları erkəklə açan, bütün evlərdə intizarla gözlənilən, varlığında işıq, inam, qələbə gəzdirən, özü demiş, Azər babadır!

Azərbaycanın xalq şairi, nasiri, publisisti Tahir Söhrab (Söhrab Tahir) Əbülfəz oğlu 6 avqust 1926-cı ildə İranda Astara şəhərində sənətkar ailəsində anadan olmuşdur. Şair "Səadət" və "Şapur" orta məktəblərində 9-cu sinfədək təhsil almışdır. Lakin ailənin maddi imkanları aşağı olduğuna görə şair təhsilini

can Yazıçılar Birliyi idarə heyətinin, "literaturniy Azerbaydjan" jurnalı redaksiya heyətinin, "Yazıçı" nəşriyyatının bədii şurasının, Azərbaycan Ədəbiyyat Fondu idarə heyətinin plenumunun üzvü, Azərbaycan Yazıçılar Birliyi şair şurasının sədri (1986-1991) olmuşdur. 1991-ci ildə Bədii ədəbiyyatı təbliğatı bürosu idarə heyətinin sədri təyin edilmişdir. İnkilabi, ədəbi içtimai fəaliyyətinə görə Təbrizdə "21A-zər" medalı və bir sıra medallarla, Azərbaycan Ali Soveti Rəyasət heyətinin Fəxri Fərmanı ilə təltif edilmişdir. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 23 may 1998-ci il tarixli, 709 nömrəli Fərmanı ilə ona "Xalq şairi" fəxri adı verilmişdir. 2006-cı ildə isə S.Tahir Azərbaycan Respublikası Prezidentinin sərəncamı ilə "Şöhrət" ordeninə layiq görülmüşdür. 2010-cu ildə Rusiya Yazıçılar ittifaqı və onun Moskva şəhər təşkilatı nəzində fəaliyyət

zıçıları Birliyinin Ağsaqqallar Şurasının üzvü, Dünya Azərbaycanlıları Mədəniyyət Mərkəzinin prezidenti, 2002-ci ildən isə Azərbaycan İctimai-Siyasi Universitetinin müəllimi olmuşdur. S.Tahirin yaradıcılığı aşağıdakı çap olunmuş əsərlərdən ibarətdir.

1. 1500-dən çox şeir.
2. 57 poema.
3. 18 roman.
4. 5 povest.
5. 75 hekayə.
6. 2 pyes.
7. 800-dən çox ədəbi, elmi, publisistik məqalələr.
8. Esse. Fəlsəfi traktat və ssenarilər.
9. Kitablara, elmi əsərlərə

azadlığı mübarizəsinə gənclik illərindən-ömrünün ən xoş, saf, təmiz, ülvi çağlarında, dünyanın minbir nəfəsinə uzaq, qaynar həyat eşqi ilə dolu bir zamanında atılıb. Gənclik illərinin ilk sevgisi Azərbaycanın istiqlal mübarizəsi olub. Bu eşqin oduna böyük Azərbaycan-ikiyə bölünmüş Azərbaycanın o tayından bu tayına pənahlanıb. Vətən eşqi ilə 18 yaşında yola çıxan Söhrab Tahir 90 il mənalı və eyni zamanda enişli-yoxuşlu ömür sürüb. 90 yaşında daha mübariz, daha ötkəm, daha inadkar olub. Şairin əbədi vətən sevgisinə, bağı qan Vətəninə olan eşqinə elmi yetirmək olar? Söhrab Tahirin şeirləri uca-uca dağlar

ir forması-qoşma şəklində yazılmış bu əsər 15-bölmədən ibarətdir. Əsərin eramızdan 9 min əvvəl Yaxın, Orta, Uzaq Şərq genişliklərində yaşayan, yarıdan, döyüşən varlığını və ləyaqətini isbat edən türkdilli qəbilə, tayfa və xalqların, xüsusi ilə Azərbaycan xalqının eramızın əvvəlinə qədərki həyat və məişətinin bədii-tarixi lövhələrdə təsvirini əhatə edir. "Ata" sadə xalq dilində yazıldığı üçün burada demək olar ki, fars və ərəb sözləri işlənməmişdir. Əsərdə Azərbaycan, Orta Asiya, Türkiyə, Rusiya, İran və Ərəb ölkələri, İngiltərə, Almaniya və s. Avropa alimlərinin tarixi sənədlərə, tarixi həqiqətlərə uyğun fikirləri əsas götürülmüş-

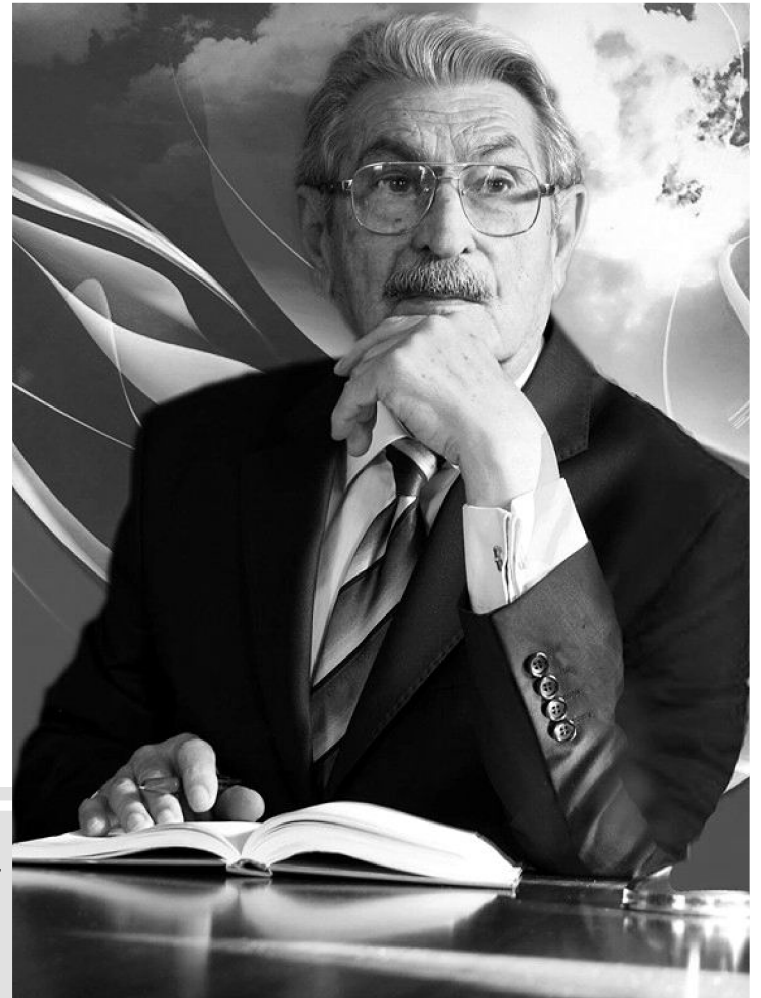
Sözə sevdalı şair - Söhrab Tahir

yazdığı müqəddimə və rəylər.

10. Azərbaycan YB-nə daxil olmaq üçün 50-dən çox gənc qələm sahibinə zəmanət vermişdir.

Xalq şairi, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin fərdi təqaüdüçüsü Söhrab Əbülfəz oğlu Tahir 2016-cı il mayın 4-də ömrünün 90-cı ilində vəfat etmişdir.

Çağdaş cənubi Azərbaycan şairinin bayraqdarlarından biri olan S.Tahir dünyanın döyüşkən, inqilabi poeziyasının, ömrü mühacirətdə keçmiş qüdrətli nümayəndələri sırasında dayanır. Güneyli-Qüzeyli Azərbaycanın ədəbi ənənələrinin müstəqil özlü üzərində yüksələn şairin yaradıcılığı poetik mübarizə yolu kimi doğma vətəndən didərgin düşmüş yüz minlərlə soydaşın acı, nisgilli, ömürlüyüdür. S.Tahirin kitablar toplusunda şairin vətəndaşlıq, içtimai ruhlu şeirləri cəmlənmişdir. Güney Azərbaycanın taleyindən doğan mü-

XX əsrin poetik kəhkəşanında Azərbaycan azadlığının romantikasından şehlənmiş çiçək misralar gecənin qaranlığında yanan ulduzlar kimi görünür. Bu görüntüdə hər misrası Azərbaycan istiqlalı, milli mədəniyyət mücadiləsi, haqq gerçəkliyi uğrunda mübarizədə döyüşən, vuruşan S.Tahir poeziyasının da öz parlaqlığı var. O, Azərbaycan azadlığı mübarizəsinə gənclik illərindən-ömrünün ən xoş, saf, təmiz, ülvi çağlarında, dünyanın minbir nəfəsinə uzaq, qaynar həyat eşqi ilə dolu bir zamanında atılıb. Gənclik illərinin ilk sevgisi Azərbaycanın istiqlal mübarizəsi olub. Bu eşqin oduna böyük Azərbaycan-ikiyə bölünmüş Azərbaycanın o tayından bu tayına pənahlanıb. Vətən eşqi ilə 18 yaşında yola çıxan Söhrab Tahir 90 il mənalı və eyni zamanda enişli-yoxuşlu ömür sürüb. 90 yaşında daha mübariz, daha ötkəm, daha inadkar olub. Şairin əbədi vətən sevgisinə, bağı qan Vətəninə olan eşqinə elmi yetirmək olar? Söhrab Tahirin şeirləri uca-uca dağlar başından aşılıb, nurlu dərələr boyunca yayılıb, milyonlarla ürəklərə yol tapıb...

davam etdirə bilməmiş, atası ilə birgə "İran İngilis neft şirkəti" ndə işləməyə məcbur olmuşdur. Sovet ordusunun İrana yeridilməsindən sonra, Söhrab Tahir xalq hərəkatında aktiv yer almışdır. 1946-cı ildə Söhrab Tahir təhsil almaq üçün Bakıya gələrək Bakı Tibb İnstitutunun stomatoloq və feldşerlik fakultəsində təhsil alır. O, 1952-1957-ci illərdə ADU-nun filologiya fakultəsində təhsilini davam etdirir. S.Tahir 1959-1961-ci illərdə isə Moskvada Maksim Qorki Adına Ali Ədəbiyyat kurslarında müdaxim olmuşdur. 1962-1966-cı illərdə ADF-in Bakı komitəsində birinci katib, "Azərbaycan" qəzeti və jurnalı redaksiyalarında bədii şöbələrdə müdir, "Səhər" ədəbi-tarixi jurnalında isə redaktor müavini, 1984-cü ildən isə "Azərbaycan" jurnalında redaktor vəzifəsinə işləmişdir. Azərbaycan

yət göstərən Yazıçı-tərcüməçilər ittifaqının qərarı ilə Beynəlxalq V.V. Mayakovski ordeni ilə təltif edilmişdir. Onun kitablarından, "Qırılan zəncirlər" (1965), "Mən səni görmüşəm" (1965), "Burdan bir atlı keçdi" (1972), "Azad qardaşım var" (1973), "Mənim yolum" (1975), "Döyüş lövhələri" (1980), "Ölümdən güclü həyatdan uca" (1981), "Qonşu qızın məktubları" (1985), "Vətənlə sevgi arasında" (1986), "İki dəfə yox olmuş adam" (1988), "Əmanət" (1991), "Seçilmiş əsərləri" (2005), "Ata" (2009) çox cildli kitabı və s. nəşr olunmuşdur. Ümumiyyətlə, şairin 50-dən çox kitabı Bakıda, Moskvada, Berlinə, Tehrandə, Təbrizdə işıq üzünə görüb. AMEA Şərqləşmə İnstitutunun böyük elmi işçisidir. 1993-cü il mart ayından Yeni Azərbaycan Partiyasının üzvüdür. S.Tahir 1996-cı ildən Azərbaycan Ya-

bariz əhvalı həmin şeirlərlə yanaşı müxtəlif mövzulu poetik parçaların da yer aldığı kitablarda müəllifin ikili taleyindən gələn bir mövzu əlvanlığı, sevinclə göz yaşının görüşlə ayrılığın, xoşbəxtliklə ömürlük dərdin sıx-sıx qovuşması, bir-birini təmizləməsi və tamamlaması var... S.Tahir sözləri o qədər işıqlıdır ki... O qədər işıqlı ki, bu işıqlı sözlərin hərəkəti, cazibəsi, saflığı onun yazdığı hər şeyə haqq qazandırır.

XX əsrin poetik kəhkəşanında Azərbaycan azadlığının romantikasından şehlənmiş çiçək misralar gecənin qaranlığında yanan ulduzlar kimi görünür. Bu görüntüdə hər misrası Azərbaycan istiqlalı, milli mədəniyyət mücadiləsi, haqq gerçəkliyi uğrunda mübarizədə döyüşən, vuruşan S.Tahir poeziyasının da öz parlaqlığı var. O, Azərbaycan

başından aşılıb, nurlu dərələr boyunca yayılıb, milyonlarla ürəklərə yol tapıb.

**Əziz Vətən, doğma diyar,
Vuruşuram sinəndəki
Qan yerini silənədək.
Vuruşuram azadlığım
Başım üstə gələndək.**

S.Tahir "Ata" poema-epos kitabı haqqında, eləcə də kitabın yazılma zəruriyyətini oxuculara məhz kitabda yer alan "müəllifdən" bölümü ilə (müəllifin dilindən) səhifəsində çatdırır. O, qeyd edir:

"Azərbaycan ədəbiyyatında ən irihəcmli poetik əsər hesab edilən "Ata" (poema-epos) 1991-cü ildən qələmə almağa başlamışam. Azərbaycanın qədim şe-

dür. Çoxdandır ki, xarici ölkələrdə yaşayan soydaşlarımız xalqımızın varlığı, mənşəyi, yaşadığı ərazi, qədim həyat tərzini, dili və qəhrəmanlıqları ilə maraqlanırlar, bəziləri isə mənə bu haqda, məktub yazır, bu sahədə ortalığa ciddi suallar qoyurdular.

Son 20 ildə Azərbaycan xalqının varlığı, etnogenezini ilə əlaqədar elmi kitablara yanaşı, şamanizm, zərdüştizim haqqında kitablar, əsatir, əfsanə, dastan, nağıl, deyim və söyləncələr oxuyurdum. Xalqımızın qədim varlığını, adını, qəhrəmanlıqlarını göstərən sənədləri, abidələri dağıdıb, yandırır məhv edən düşmənlərin qəddarlığının qanlı izlərinə düşüb, yavaş-yavaş dünyanın ən qədim, ən nəcib, ən dəyşkən və ən ləyaqətli və sücaətli xalqları olan türkdilli ellərin, o cümlədən xalqımızın ən qədim tarixinin monumental mənzərələrini aydın şəkildə görməyə başladım. Azərbaycanda istiqlal hərəkatı başlarkən bu mövzuda böyük bir əsər yazmaq imkanı reallaşdı:

(ardı gələn sayımızda)

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyə dəstəyi ilə çap olunur